

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Łodzi

LLO.411.003.08.2021

Bogdan Kącki
Wójt Gminy Inowódz
97-215 Inowódz
ul. Spalska 2

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I/21/003 Realizacja przez gminy województwa łódzkiego zadań z zakresu nadzoru nad opróżnianiem zbiorników bezodpływowych i przyłączeniem posesji do sieci kanalizacji sanitarnej

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Gminy Inowódz ¹ , ul. Spalska 2, 97-215 Inowódz.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Bogdan Kącki – Wójt Gminy Inowódz ² (od dnia 1 grudnia 2014 r.).
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Ocena sprawowanego przez gminy nadzoru nad wykonywaniem przez właścicieli nieruchomości obowiązku opróżniania zbiorników bezodpływowych, zgodnie z przepisami ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.2. Ocena sprawowania przez gminy działań mających na celu zidentyfikowanie nieruchomości, których właściciele winni wykonać obowiązek przyłączenia tych nieruchomości do istniejącej sieci kanalizacji sanitarnej (lub wyposażenia nieruchomości w zbiornik bezodpływowy nieczystości ciekłych lub w przydomową oczyszczalnię ścieków bytowych) oraz egzekwowanie od właścicieli realizacji tych obowiązków.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2019 r. - do dnia zakończenia czynności kontrolnych, z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeżeli zdarzenia mające wówczas miejsce miały wpływ na kontrolowany okres.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Łodzi
Kontroler	Andrzej Pietrzyk, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LLO/167/2021 z 6 października 2021 r.

(akta kontroli str.1-9)

¹ Dalej: „Urząd”.

² Dalej: „Wójt”.

³ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200 ze zm., dalej: „ustawa o NIK”.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Urząd Gminy Inowódz był przygotowany organizacyjnie do wykonywania zadań w zakresie gospodarki ściekowej. W Urzędzie wyznaczone były komórki organizacyjne odpowiedzialne za realizację zadań w zakresie nadzoru nad wykonywaniem przez właścicieli nieruchomości obowiązku opróżniania zbiorników bezodpływowych nieczystości ciekłych i przydomowych oczyszczalni ścieków bytowych⁵.

Wójt, w okresie objętym kontrolą w niewystarczający sposób realizował obowiązek nadzoru przewidziany w treści art. 5 ust. 6 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach⁶, nie podejmował bowiem działań mających na celu zidentyfikowanie nieruchomości nieposiadających przyłącza do gminnej sieci kanalizacji sanitarnej, których właściciele pomimo ciążącego na nich obowiązku nie wyposażyli ich w zbiornik bezodpływowy lub w oczyszczalnię przydomową. Wójt nie podejmował również działań mających na celu ustalenie rzeczywistej liczby zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków, w jakie zostały wyposażone nieruchomości na terenie Gminy. W wyniku powyższego Wójt nie posiadał wiedzy o sposobie gromadzenia nieczystości ciekłych w przypadku 814 nieruchomości, co uniemożliwiało również prawidłowy nadzór nad systematycznym opróżnianiem zbiorników bezodpływowych przez właścicieli nieruchomości. W konsekwencji powyższego prowadzona przez Gminę ewidencja zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków była niepełna pod względem ujęcia w niej wszystkich z ww. urządzeń, w jakie zostały wyposażone nieruchomości na terenie Gminy. Ewidencja ta była prowadzona w sposób nierzetelny, a ponadto prowadzona była w formie papierowej - w sytuacji, gdy w myśl art. 3 ust. 3 ustawy u.c.p.g., powinna być prowadzona w formie elektronicznej.

Wójt w niewystarczający sposób realizował na terenie Gminy nadzór nad postępowaniem ze ściekami komunalnymi pochodzącymi z oczyszczalni przydomowych oraz zbiorników bezodpływowych, bowiem nie kontrolował posiadania przez właścicieli nieruchomości, którzy gromadzili nieczystości ciekłe w zbiornikach bezodpływowych, umów na ich opróżnianie i dowodów uiszczenia opłat za wskazane usługi lub innych sposobów udokumentowania wykonania wskazanych obowiązków. W konsekwencji niepodjęcia ww. działań i nieustalenia właścicieli nieruchomości, wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe, którzy nie zawarli umów na ich opróżnianie, nie zorganizowano procesu opróżniania zbiorników bezodpływowych, zgodnie z art. 6 ust. 6 ustawy u.c.p.g. Wójt nie podejmował również żadnych działań w celu zapewnienia wykonania tego obowiązku. Nierzetelnie sporządzono w Urzędzie załącznik do sprawozdania SG-01 za 2019 rok, w którym nie podano rzeczywistej ilości zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków wykorzystywanych na terenie Gminy. Gmina podejmowała natomiast skuteczne działania mające na celu rozbudowę kanalizacji sanitarnej oraz zapewnienie niezbędnych środków finansowych, w tym ze źródeł zewnętrznych, przeznaczonych w szczególności na sfinansowanie budowy nowych odcinków sieci kanalizacji sanitarnej i wykonanie przyłączy posesji do istniejącej sieci.

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną, jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dalej również odpowiednio: zbiornik bezodpływowy lub oczyszczalnia przydomowa.

⁶ Dz. U. 2021, poz. 888 ze zm., dalej: ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach lub ustawa u.c.p.g.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁷ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków

Opis stanu faktycznego

1. W Gminie Inowódz, zadania dotyczące gospodarki ściekowej realizował bezpośrednio Urząd.

Zgodnie treścią obowiązujących w okresie objętym kontrolą regulaminów organizacyjnych Urzędu⁸ zadaniami związanymi z gospodarką wodno – ściekową oraz ochroną środowiska zajmowali się pracownicy Referatu Usług Komunalnych oraz Referatu Nieruchomości, Ochrony Środowiska i Planowania Przestrzennego. Zadania dotyczące utrzymania czystości i porządku w Gminie i gospodarki odpadami komunalnymi, prowadzenie rejestru działalności regulowanej w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, prowadzenie spraw z zakresu zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków, naprawy, remonty i instalacje nowych urządzeń oraz obsługa bieżącego funkcjonowania i utrzymanie w stałej sprawności obiektów infrastruktury technicznej Gminy (m.in. oczyszczalni ścieków) oraz koordynowanie działań w zakresie gospodarki wodno – ściekowej zostały przypisane do zadań Referatu Usług Komunalnych Urzędu. Z kolei, prowadzenie ewidencji udzielonych i cofniętych zezwoleń dotyczących przedsiębiorców prowadzących na terenie Gminy działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych zostało przydzielone do Referatu Nieruchomości, Ochrony Środowiska i Planowania Przestrzennego, przy czym nadzór nad wypełnianiem przez tych przedsiębiorców obowiązków sprawozdawczych należał do zadań Referatu Usług Komunalnych.

Zakresy obowiązków, uprawnień i odpowiedzialności pracowników ww. komórek organizacyjnych Urzędu odpowiadały zadaniom wynikającym z regulaminu organizacyjnego.

(akta kontroli str. 12-28, 81-146)

W Gminie uregulowano kwestie utrzymania czystości i porządku uchwałami nr XXI/115/2016 Rady Gminy Inowódz z dnia 28 marca 2016 r.⁹ oraz nr XXIX/175/20 z dnia 29 października 2020 r. Projekt ww. regulaminu, zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy u.c.p.g., został pozytywnie zaopiniowany przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Tomaszowie Mazowieckim.

Regulamin zobowiązywał właścicieli nieruchomości wyposażonych w przydomowe oczyszczalnie ścieków i zbiorniki bezodpływowe na nieczystości ciekłe, aby dostosowali ich pojemność do ilości i potrzeb osób zamieszkujących na terenie danej nieruchomości oraz do ilości wytwarzanych nieczystości ciekłych, systematycznego pozbywania się tych nieczystości tj. w sposób niedopuszczający do przepełnienia się ww. urządzeń, a ponadto zobowiązywał do korzystania z usług uprawnionych

⁷ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁸ Wprowadzone zarządzeniami Wójta Gminy Inowódz: nr 22/2017 z dnia 27 kwietnia 2017 r. (zmieniony zarządzeniami: nr 88/2018 z dnia 30 listopada 2018 r., nr 117/2019 z dnia 5 grudnia 2019 r.), nr 36/2020 z dnia 10 czerwca 2020 r. oraz nr 79/2020 z dnia 30 września 2020 r. (zmieniony zarządzeniami nr 92/2020 z dnia 27 października 2020 r. oraz nr 6/2021 z dnia 29 stycznia 2021 r. (zarządzeniem wprowadzono również tekst jednolity regulaminu).

⁹ Zmieniony uchwałą (jw.) nr XXIII/131/2016 z dnia 1 lipca 2016 r.

przedsiębiorców, posiadających zezwolenie przewidziane przepisami prawa na prowadzenie działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych.

W regulaminie obowiązującym do dnia 28 października 2020 r. określono również precyzyjnie wymaganą częstotliwość opróżniania ww. zbiorników – co najmniej raz na dwa miesiące oraz wskazano, że odebrane przez uprawnionego przedsiębiorcę nieczystości ciekłe muszą być przekazywane do stacji zlewnej. W regulaminie obowiązującym od dnia 29 października 2020 r. nie określono wymagań dotyczących częstotliwości i sposobu pozbywania się nieczystości ciekłych z terenu nieruchomości, o których mowa w art. 4 ust. 2 pkt. 3 ustawy.

(akta kontroli str. 115-130)

Wójt Gminy wyjaśnił, że regulamin został wprowadzony po zasięgnięciu opinii Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego oraz, że został on pozytywnie zweryfikowany i zatwierdzony przez Wojewodę Łódzkiego.

(akta kontroli str. 30)

W okresie objętym kontrolą, kwestie związane ze zbiorowym dostarczaniem wody i odprowadzaniem ścieków z nieruchomości położonych na terenie gminy zostały uregulowane na mocy uchwał Rady Gminy Inowódz: nr XVII/88/2008 z dnia 13 marca 2008 r. oraz nr XXV/158/20 z dnia 26 czerwca 2020 r., w myśl art. 19 ust. 3 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków¹⁰. Ww. regulaminy były zgodne z wymaganiami określonymi w art. 19 ust. 5 powyższej ustawy.

(akta kontroli str. 131-146)

2. W gminie funkcjonowała kanalizacja sanitarna, która obejmowała miejscowości: Spała (ulice: Hubala, Harcerska, Krótka, Kwiatowa, Nadpiliczna, Piłsudskiego, Ogrodowa, Mościckiego, Wojciechowskiego, Nadrzeczna), Inowódz (ul. Św. Idziego i Hermana) oraz Zakościele – w dwu ostatnich przypadkach była to sieć kanalizacji sanitarnej wybudowana w okresie objętym kontrolą. Do sieci kanalizacji sanitarnej na terenie Gminy było podłączonych wg stanu na dzień zakończenia kontroli 197 nieruchomości (w tym 129 przyłączonych w okresie objętym kontrolą).

Liczba wszystkich budynków mieszkalnych na terenie Gminy, wg danych zawartych w ewidencji prowadzonej do celów podatkowych – podatku od nieruchomości (osoby fizyczne) wynosiła na dzień 31 grudnia 2020 r. – 1 567¹¹.

(akta kontroli str. 74-77)

3. Gmina prowadziła ewidencję zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków. Ewidencja, w okresie od dnia 1 stycznia 2020 r. do dnia zakończenia kontroli, prowadzona była w formie papierowej, w sytuacji gdy - w myśl art. 3 ust. 3 ustawy u.c.p.g. powinna ona prowadzona być w formie elektronicznej.

Ewidencja miała formę odręcznie wypełnianych tabel/wykazów, zawierających spis spraw obejmujących zgłoszenia zbiorników bezodpływowych do gminnej ewidencji i zgłoszeń eksploatacji przydomowych oczyszczalni ścieków dokonywanych przez mieszkańców Gminy. Wykazy te zawierały informacje o lokalizacji poszczególnych nieruchomości i wskazywały ich właścicieli, brak było natomiast danych dotyczących pojemności zbiorników, czy ilości osób zamieszkujących nieruchomość.

¹⁰ Dz.U. z 2020 r. poz. 2028.

¹¹ Wg danych na 31 grudnia 2019 r. liczba budynków mieszkalnych wynosiła 1 535.

W ww. ewidencji, wg stanu na dzień zakończenia kontroli, wykazywano 520 zbiorników bezodpływowych i 36 przydomowych oczyszczalni ścieków.

(akta kontroli str. 49, 57-73)

Na podstawie próby obejmującej dwie ulice w miejscowości Inowódz oraz miejscowość Zakościele, z dostępem do gminnej sieci kanalizacji sanitarnej, w oparciu o dane z rejestru zgłoszeń do gminnej ewidencji oraz ewidencji płatników podatku od nieruchomości mieszkalnych ustalono, że:

- a) w miejscowości Inowódz
 - jeden budynek mieszkalny w obrębie ul. Hermana widniał w gminnej ewidencji zbiorników bezodpływowych w sytuacji, gdy faktycznie został on podłączony do sieci kanalizacji sanitarnej,
 - trzy budynki w obrębie ul. Św. Idziego widniały w gminnej ewidencji zbiorników bezodpływowych, w sytuacji, gdy - z wyjątkiem jednej nieruchomości - wszystkie pozostałe podłączone zostały do sieci kanalizacji sanitarnej,
- b) w miejscowości Zakościele:
 - 45 nieruchomości widniało w gminnej ewidencji zbiorników bezodpływowych, w sytuacji gdy zostały one faktycznie podłączone do sieci kanalizacyjnej.

Gminna ewidencja nie zawierała danych o częstotliwości opróżniania zbiorników.

(akta kontroli str. 57-73)

Wójt w okresie objętym kontrolą nie podejmował działań mających na celu zidentyfikowanie nieruchomości na terenie Gminy, których właściciele pomimo obowiązku, wskazanego w art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy u.c.p.g. nie wyposażyli tych nieruchomości w zbiornik bezodpływowy nieczystości ciekłych lub w przydomową oczyszczalnię ścieków bytowych. Wójt w szczególności nie wzywał właścicieli nieruchomości do złożenia stosownych deklaracji. W wyniku powyższego Wójt nie posiadał wiedzy o sposobie gromadzenia nieczystości ciekłych w przypadku 814 nieruchomości i nie sprawował nadzoru nad systematycznym opróżnianiem zbiorników bezodpływowych przez ich właścicieli.

W sprawozdaniach SG-01 za 2019 r. i 2020 r.¹² wykazano odpowiednio 0 i 572 nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe i odpowiednio 0 i 36 nieruchomości wyposażonych w przydomowe oczyszczalnie ścieków.

Analiza danych zawartych w załączniku do sprawozdania SG-01 Statystyka gminy Gospodarka mieszkaniowa i komunalna za 2019 rok i za 2020 rok wykazała, że suma liczby zbiorników bezodpływowych, przydomowych oczyszczalni ścieków oraz liczby budynków przyłączonych do sieci kanalizacji sanitarnej nie była zgodna z ogólną liczbą budynków mieszkalnych na terenie Gminy.

(akta kontroli str. 35-)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W Urzędzie, ewidencja zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków, w okresie od 1 stycznia 2020¹³ do dnia kontroli NIK, wbrew obowiązkowi określonemu w art. 3 ust. 3 pkt 1 i 2 ustawy nie była prowadzona w formie elektronicznej.

(akta kontroli str. 49)

¹² Wg stanów na dzień 31 grudnia 2019 r. i 31 grudnia 2020 r.

¹³ Zgodnie z art. 27 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. ustawy o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2019 r. poz. 1579).

Wójt wyjaśnił, że w jego ocenie, wprowadzając dyspozycję art. 3 ust 3 pkt 1 i 2 ustawy u.c.p.g., ustawodawca nie określił ram czasowych dla wprowadzenia przez gminy obowiązku prowadzenia w formie elektronicznej rejestru zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków. Wójt wyjaśnił również, że opracowane w Urzędzie formularze zgłoszeniowe¹⁴ zostaną udostępnione w formie elektronicznej na stronie BIP Urzędu, a w dalszej kolejności wykonane zostaną prace związane z pozyskaniem danych do utworzenia rejestru. Prace te, zgodnie z treścią udzielonych wyjaśnień, powinny zostać zakończone w pierwszym półroczu 2022 r.

(akta kontroli str. 33)

2. Gminna ewidencja zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków, prowadzona była w sposób nierzetelny. Na podstawie próby obejmującej dwie ulice w miejscowości Inowódz oraz miejscowość Zakościele, w oparciu o dane z rejestru zgłoszeń do gminnej ewidencji oraz ewidencji płatników podatku od nieruchomości mieszkalnych ustalono, że w gminnej ewidencji zbiorników bezodpływowych, widniało 48 budynków mieszkalnych (trzy z miejscowości Inowódz i 45 z miejscowości Zakościele), które pomimo przyłączenia ich do sieci kanalizacji sanitarnej widniały w gminnej ewidencji zbiorników bezodpływowych¹⁵.

Ponadto, ww. ewidencja nie zawierała danych o częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych.

Wójt wyjaśnił m.in., że wykazane niezgodności wskazują, iż zachodzi konieczność przeprowadzenia wnikliwej i szczegółowej kontroli posiadanych przez mieszkańców gminy zbiorników bezodpływowych oraz, że w związku z zaistniałym stanem kontrola w powyższym zakresie zostanie zrealizowana najpóźniej do końca drugiego kwartału 2022 r.

3. Wójt, w okresie objętym kontrolą, w nieprawidłowy sposób realizował obowiązek nadzoru przewidziany w treści art. 5 ust. 6 ustawy. Wójt nie podejmował w tym czasie działań mających na celu zidentyfikowanie nieruchomości na terenie Gminy, których właściciele pomimo obowiązku, określonego w art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy nie wyposażyli tych nieruchomości w zbiornik bezodpływowy nieczystości ciekłych lub w przydomową oczyszczalnię ścieków bytowych. Wójt nie podejmował również działań mających na celu ustalenie rzeczywistej liczby zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków, w jakie zostały wyposażone nieruchomości na terenie Gminy, w szczególności nie wzywał właścicieli nieruchomości do złożenia stosownych deklaracji, w wyniku powyższego nie posiadał wystarczającej wiedzy o sposobie gromadzenia nieczystości ciekłych dla ponad połowy ogólnej liczby budynków mieszkalnych na terenie Gminy.

Ze względu na brak informacji o sposobie gromadzenia nieczystości w przypadku 814 nieruchomości, brak było również możliwości zweryfikowania rzetelności prowadzonej przez Gminę ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków w zakresie ujęcia w niej wszystkich z ww. urządzeń, w jakie zostały wyposażone nieruchomości na terenie Gminy, a także rzetelności złożonego przez Gminę sprawozdania SG-01 za 2020 r.

(akta kontroli str. 35-45, 49-54, 74-77)

¹⁴ Przep. - formularze zgłoszeń do gminnej ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków.

¹⁵ Nieprawidłowość dotyczyła 48 nieruchomości na 129 objętych badaniem tj. 37,2%.

Wójt wyjaśnił w powyższych sprawach, że w Urzędzie nie doszły do skutku zaplanowane na koniec 2021 r. kontrole właścicieli budynków mieszkalnych odnośnie sposobu prowadzenia gospodarki ściekowej z uwagi na fakt, że nastąpiła zmiana pracownika na stanowisku ds. gospodarki wodno - ściekowej i odpadów komunalnych w Referacie Usług Komunalnych oraz, że kontrola w powyższym zakresie została przesunięta na początek roku 2022.

W odniesieniu do nieprawidłowości związanych z załącznikiem do sprawozdania SG-01 Wójt wyjaśnił, że załącznik ten za 2020 r. został sporządzony w oparciu o dane, które znajdowały się w posiadaniu Gminy Inowódz, a ww. niezgodność wskazuje, iż mieszkańcy Gminy w wielu przypadkach nie dokonali stosownego zgłoszenia zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków do gminnej ewidencji, co jego zdaniem, wymagać będzie przeprowadzenia wnikliwej i szczegółowej kontroli posiadanych przez mieszkańców gminy zbiorników bezodpływowych oraz, że w związku z zaistniałym stanem kontrola w powyższym zakresie zostanie zrealizowana najpóźniej do końca drugiego kwartału 2022 r.

(akta kontroli str.30-34)

4. Sprawozdanie SG - 01 za 2019 r. zostało sporządzone w sposób nierzetelny. W załączniku do sprawozdania SG-01 „Statystyka gminy: Gospodarka mieszkaniowa i komunalna” w dziale 1. „Utrzymanie czystości i porządku w gminie”, sekcji „Gromadzenie i wywóz nieczystości ciekłych” Gmina nie wykazała istniejących na jej terenie zbiorników bezodpływowych ani przydomowych oczyszczalni ścieków. Nie podano również statystyk rocznych w zakresie odbioru ścieków bytowych (i komunalnych), w tym przekazanych do stacji zlewnej lub oczyszczalni ścieków.

(akta kontroli str. 35-37)

Wójt wyjaśnił w powyższej sprawie, że nieprawidłowości powstałe w załączniku do sprawozdania SG-01 za rok 2019 powstały w wyniku przeoczenia pracownika sporządzającego powyższe sprawozdanie, a błąd ten nie został zauważony przez pracowników GUS, dlatego nie skorygowano tego sprawozdania oraz, że w sprawozdaniach SG-01 za rok 2018 i 2020 zostały wykazane ilości zbiorników bezodpływowych zgodnie z posiadaną dokumentacją.

(akta kontroli str. 30-34)

OCENA CZĄSTKOWA

Urząd Gminy był przygotowany organizacyjnie do wykonywania zadań w zakresie gospodarki ściekowej. Wyznaczone zostały komórki organizacyjne odpowiedzialne za wykonywanie zadań w zakresie nadzoru nad wykonywaniem przez właścicieli nieruchomości obowiązku opróżniania zbiorników bezodpływowych, zgodnie z przepisami ustawy u.c.p.g. Wójt nie zidentyfikował właścicieli wszystkich nieruchomości nieposiadających dostępu do gminnej sieci kanalizacyjnej, którzy nie wykonali obowiązku wyposażenia tych nieruchomości w zbiornik bezodpływowy nieczystości ciekłych lub w przydomową oczyszczalnię ścieków bytowych i nie posiadał wiedzy odnośnie sposobu prowadzenia gospodarki ściekowej przez właścicieli 51,9 % budynków mieszkalnych na terenie Gminy.

Wójt nie podejmował również działań mających na celu ustalenie rzeczywistej liczby zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków, w jakie zostały wyposażone nieruchomości na terenie Gminy. Ponadto, gminna ewidencja zbiorników bezodpływowych i oczyszczalni ścieków prowadzona była w sposób nierzetelny.

2. Opróżnianie zbiorników bezodpływowych i transport nieczystości ciekłych

Opis stanu faktycznego

1. Na próbie 20 nieruchomości z miejscowości Liciążnia ustalono, że Wójt, w okresie objętym kontrolą nie podejmował w stosunku do właścicieli nieruchomości, którzy gromadzili nieczystości ciekłe w zbiornikach bezodpływowych, żadnych działań w zakresie sprawdzania częstotliwości ich opróżniania, nie kontrolował także posiadania przez właścicieli nieruchomości umów na opróżnianie zbiorników bezodpływowych, jak również dowodów uiszczania opłat za usługi związane z opróżnianiem zbiorników bezodpływowych lub innych sposobów udokumentowania wykonania wskazanych obowiązków. W konsekwencji w Urzędzie nie posiadano wiedzy, czy wszyscy właściciele nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe zawarli ww. umowy. W konsekwencji, Wójt nie ustalił właścicieli nieruchomości, wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe, którzy nie zawarli umów na ich opróżnianie i nie zrealizował obowiązku zorganizowania opróżniania zbiorników bezodpływowych, dla właścicieli tych nieruchomości zgodnie z art. 6 ust. 6 ustawy.

(akta kontroli str. 30-34, 54-73)

2. W Urzędzie, zgodnie z art. 7 ust. 6b ustawy, prowadzono elektroniczną ewidencję udzielonych i cofniętych zezwoleń na prowadzenie przez przedsiębiorców działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości. Ewidencja obejmowała: nazwę i adres przedsiębiorcy, numer i datę wydanego zezwolenia oraz datę ważności udzielonego zezwolenia. W okresie objętym kontrolą, dziesięciu przedsiębiorców posiadało wydane przez Wójta decyzje zezwalające na prowadzenie działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości¹⁶. Żadna decyzja nie straciła ważności i nie wystąpiły przypadki cofnięcia przez Wójta udzielonego zezwolenia.

Przedsiębiorcy, co do zasady terminowo¹⁷ składali do Urzędu kwartalne sprawozdania, o których mowa w art. 9o ust. 1 i 2 ustawy u.c.p.g.

W trakcie kontroli NIK ustalono, że jednym przypadkiem przedsiębiorca złożył sprawozdanie za II kwartał 2020 r. razem ze sprawozdaniem za III kwartał 2020 r., tj. z opóźnieniem wynoszącym 76 dni w stosunku do terminu określonego w art. 9o ust. 2 ustawy u.c.p.g.

Złożone sprawozdania kwartalne spełniały wymogi określone w art. 9o ust. 3 i 4 ustawy u.c.p.g. Przedsiębiorcy załączali wykaz podpisanych i rozwiązanych w kwartale sprawozdawczym umów na wywóz nieczystości płynnych. Dane zawarte w załączniku do sprawozdania SG-01 Statystyka gminy Gospodarka mieszkaniowa i komunalna w zakresie ilości nieczystości płynnych (ścieki bytowe) odebranych w ciągu 2020 roku, były zgodne z danymi liczbowymi przekazanymi przez firmy zajmujące się opróżnianiem zbiorników bezodpływowych w sprawozdaniach kwartalnych (za rok 2019 danych takich w powołanym załączniku nie ujęto).

(akta kontroli str. 29, 78-80)

Wójt w okresie objętym kontrolą, w niewystarczający sposób realizował obowiązek weryfikacji sprawozdań składanych podmioty prowadzące na terenie Gminy działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, o którym mowa w art. 9p ustawy u.c.p.g.

¹⁶ Każde zezwolenie wydane zostało na okres 10 lat.

¹⁷ Z wyjątkiem opisanym w sekcji „stwierdzone nieprawidłowości”.

Wójt, pomimo iż w jednym przypadku sprawozdanie zostało złożone po terminie nie stwierdził żadnych nieprawidłowości w złożonych sprawozdaniach. W konsekwencji powyższego, Wójt nie nakładał na ten podmiot kary pieniężnej, o której mowa w art. 9xb pkt 2 ww. ustawy.

3. W latach 2019-2021 nie wpłynęły do Urzędu skargi dotyczące gospodarki ściekowej.

(akta kontroli str. 10-11)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W okresie objętym kontrolą, Wójt, pomimo obowiązku nadzoru przewidzianego w treści art. 5 ust. 6 ustawy, a także obowiązku kontroli przewidzianego w art. 6 ust. 5a ustawy nie podejmował w stosunku do właścicieli nieruchomości, którzy gromadzili nieczystości ciekłe w zbiornikach bezodpływowych, żadnych działań w zakresie sprawdzania częstotliwości ich opróżniania, nie kontrolował także posiadania przez właścicieli nieruchomości umów na opróżnianie zbiorników bezodpływowych, jak również dowodów uiszczenia opłat lub innych dowodów wskazujących wykonanie tego obowiązku. W konsekwencji, Wójt nie ustalił właścicieli nieruchomości wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe, którzy nie zawarli umów na ich opróżnianie i nie zrealizował obowiązku zorganizowania opróżniania zbiorników bezodpływowych dla właścicieli tych nieruchomości zgodnie z art. 6 ust. 6 ustawy

(akta kontroli str. 49-54)

Wójt wyjaśnił w powyższej sprawie, że w Urzędzie kontrole wywiązywania się właścicieli nieruchomości posiadających bezodpływowe zbiorniki z obowiązku zawarcia umowy na wywóz nieczystości ciekłych oraz posiadania aktualnych rachunków potwierdzających realizację zawartej umowy były planowane pod koniec 2021 r. oraz, że kontrole te nie doszły do skutku z uwagi na fakt, że nastąpiła zmiana pracownika na stanowisku ds. gospodarki wodno - ściekowej i odpadów komunalnych w Referacie Usług Komunalnych, który przejmując stopniowo obowiązki, najpierw przystąpił do kontroli przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą na terenie Gminy Inowódz w zakresie posiadania przez nich aktualnych umów na odbiór odpadów komunalnych i dlatego kontrola właścicieli zbiorników bezodpływowych została przesunięta na początek roku 2022.

(akta kontroli str. 30-34)

2. Wójt, w okresie objętym kontrolą w niewystarczający sposób realizował obowiązek weryfikacji sprawozdań składanych przez podmioty prowadzące na terenie Gminy działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, o którym mowa w art. 9p ustawy. Wójt, pomimo, iż w jednym przypadku sprawozdanie za II kwartał 2020 r. zostało złożone razem ze sprawozdaniem za III kwartał 2020 r., tj. z opóźnieniem wynoszącym 76 dni w stosunku do terminu określonego w art. 9o ust. 2 ustawy u.c.p.g., nie stwierdził żadnych nieprawidłowości z złożonych sprawozdaniach. W konsekwencji powyższego, Wójt nie nałożył na ten podmiot kary pieniężnej, o której mowa w art. 9xb pkt 2 ww. ustawy. Łączna wysokość kary, którą Wójt winien nałożyć na ww. podmiot, wynosiła 7 600 zł.

Kierownik Referatu Usług Komunalnych wyjaśnił, że nie występowały w okresie objętym kontrolą sytuacje niewywiązywania się przedsiębiorców w terminie z obowiązku złożenia ww. sprawozdań, a tym samym nie wystąpiły przesłanki nakładania na nich kar pieniężnych.

Natomiast Wójt ramach udzielonych wyjaśnień potwierdził fakt, że nie skorzystał z możliwości nienałożenia kary pieniężnej na przedsiębiorcę bez podania szczegółowych przyczyn.

(akta kontroli str. 30-34, 50-54)

OCENA CZĄSTKOWA

Wójt nie podejmował w stosunku do właścicieli nieruchomości, którzy gromadzili nieczystości ciekłe w zbiornikach bezodpływowych, żadnych działań w zakresie sprawdzania prawidłowości realizacji przez nich obowiązku opróżniania zbiorników bezodpływowych. Nie kontrolował również posiadania przez właścicieli nieruchomości umów na opróżnianie zbiorników bezodpływowych, jak również dowodów wskazujących wykonanie tego obowiązku w postaci dowodów dokonania opłat za usługi związane z ich opróżnianiem. W konsekwencji braku podejmowania ww. działań Wójt, wobec nieustalenia właścicieli nieruchomości, wyposażonych w zbiorniki bezodpływowe lub oczyszczalnie przydomowe, którzy nie zawarli ww. umów, nie organizował opróżniania zbiorników bezodpływowych, zgodnie z art. 6 ust. 6 ustawy.

Ponadto Wójt, w okresie objętym kontrolą w niewystarczający sposób realizował obowiązek weryfikacji sprawozdań składanych przez podmioty prowadzące na terenie Gminy działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, o którym mowa w art. 9p ustawy u.c.p.g. Wójt, pomimo, iż jedno ze sprawozdań zostało złożone z opóźnieniem nie nałożył na ten podmiot kary pieniężnej, o której mowa w art. 9xb ww. ustawy.

OBSZAR

3. Przyłączanie nieruchomości do sieci kanalizacji sanitarnej

Opis stanu faktycznego

1. W Gminie funkcjonowała sieć kanalizacji sanitarnej. Sieć ta obejmowała miejscowości: Spała (ulice: Hubala, Harcerska, Krótka, Kwiatowa, Nadpiliczna, Piłsudskiego, Ogrodowa, Mościckiego, Wojciechowskiego, Nadrzeczna), Inowłódz (ul. Św. Idziego i Hermana) oraz Zakościele – w dwu ostatnich przypadkach była to sieć kanalizacji sanitarnej wybudowana w okresie objętym kontrolą. Dzięki rozbudowie gminnej sieci kanalizacji sanitarnej, w okresie objętym kontrolą zapewniono możliwość przyłączenia do niej 136 nieruchomości.

Do sieci przyłączono 129 budynków mieszkalnych lub innych nieruchomości, z czego 115 z miejscowości Zakościele i 14 z miejscowości Inowłódz. Łącznie do sieci kanalizacji sanitarnej na terenie Gminy było podłączonych wg stanu na dzień zakończenia kontroli 197 posesji (w tym 129 przyłączonych w okresie objętym kontrolą). Nie przyłączono do nowo wybudowanych odcinków sieci kanalizacyjnej jedynie nieruchomości, które dysponowały przydomowymi oczyszczalniami ścieków oraz nieruchomości niezamieszkałych.

(akta kontroli str. 30-34, 57-73)

Wobec przyłączenia do sieci wszystkich nieruchomości, na których ciążył obowiązek o którym mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 u.c.p.g, Wójt okresie objętym kontrolą Wójt nie wszczynał postępowań administracyjnych zmierzających do wydania decyzji nakazującej właścicielowi nieruchomości wykonanie ww. obowiązku

(akta kontroli str. 10-11, 30-34)

2. Dla pozyskania użytkowników nowobudowanej sieci kanalizacyjnej Gmina prowadziła działania informacyjne m.in. podczas „zebrań sołeckich” oraz poprzez zamieszczanie stosownych informacji na stronie internetowej i na tablicy ogłoszeń Urzędu.

(akta kontroli str. 50-54)

3. Gmina w okresie objętym kontrolą w celu zapewnienia mieszkańcom możliwości dofinansowania realizacji przedsięwzięć polegających na podłączaniu nieruchomości mieszkalnych do sieci kanalizacyjnej podpisała umowę o dofinansowanie tych zadań w formie dotacji z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi¹⁸. Mieszkańcom chcącym dokonać przyłączenia nieruchomości do gminnej sieci kanalizacyjnej zapewniono możliwość dofinansowania do 100% kosztów kwalifikowanych realizacji zadania, z czego do 70% ze środków WFOŚiGW, a w pozostałej części (do 100%) ze środków własnych Gminy na podstawie uchwały Rady Gminy w tej sprawie¹⁹.

(akta kontroli str. 147-170)

4. Gmina w okresie objętym kontrolą realizowała n.w. projekty/zadania inwestycyjne związane bezpośrednio lub pośrednio z rozbudową gminnej sieci kanalizacji sanitarnej i związanej z nią infrastruktury:

- „Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Zakościele i Inowłódz gm. Inowłódz”;
- „Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Zakościele, gm. Inowłódz i rozbudowa sieci wodociągowej z miejscowości Królowa Wola do miejscowości Konewka i Spała, gm. Inowłódz”;
- „Rozbudowa sieci wodociągowej na terenie Gminy Inowłódz oraz rozbudowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Zakościele”;
- „Budowa sieci wodociągowej w miejscowości Żądłowice oraz budowa biologicznej oczyszczalni ścieków przy PSP w miejscowości Brzustów, gm. Inowłódz” (zadanie w trakcie realizacji).

Koszty całkowite przedsięwzięć zakończonych²⁰ wyniosły 8 662,9 tys. zł, z czego 4 331,9 tys. zł stanowiły środki pochodzące z dotacji. Natomiast szacowany koszt całkowity przedsięwzięcia w trakcie realizacji²¹ powinien wynieść 711,6 tys. zł, a dofinansowanie 368,1 tys. zł.

Źródłami dofinansowania ww. przedsięwzięć były środki pochodzące z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego, Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego oraz środki z WFOŚiGW.

(akta kontroli str. 46-47)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli, Gmina podejmowała skuteczne działania mające na celu rozbudowę gminnej sieci kanalizacji sanitarnej, pozyskując na ten cel środki zewnętrzne.

¹⁸ Umowa z dnia 31 lipca 2019 r. nr 117/OW/D/2019 na kwotę do 669,9 tys. zł (i nie więcej niż 70% kosztu kwalifikowanego zadania).

¹⁹ Uchwała nr VIII/50/19 Rady Gminy Inowłódz z dnia 30 kwietnia 2019 r. w sprawie zasad udzielania dofinansowania kosztów wykonania podłączeń kanalizacyjnych.

²⁰ Tiret 1-3.

²¹ Tiret 4.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

- Uwagi
- Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę na konieczność:
1. Prowadzenia kontroli częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków.
 2. Prowadzenia kontroli posiadania przez właścicieli nieruchomości, którzy pozbywają się z terenu nieruchomości nieczystości ciekłych, umów na korzystanie z usług wykonywanych przez podmioty posiadające zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, dowodów uiszczania opłat za usługi związane z ich opróżnianiem lub innych dowodów wskazujących na wykonanie tego obowiązku.
 3. Organizowania opróżniania zbiorników bezodpływowych w przypadku zidentyfikowania faktu nie zawarcia umowy, braku dowodów uiszczania opłat za usługi związane z ich opróżnianiem lub innych dowodów wskazujących na wykonanie tego obowiązku.
 4. Zapewnienia weryfikacji prawidłowości przedkładanych przez przedsiębiorców opróżniających zbiorniki bezodpływowe sprawozdań kwartalnych.
 5. Zapewnienia prawidłowości sporządzanych przez Gminę sprawozdań SG-01.
- Wnioski
1. Zaktualizowanie rejestru zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków i prowadzenie gminnej ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków w formie elektronicznej.
 2. Zidentyfikowanie wszystkich nieruchomości, wyposażonych w zbiornik bezodpływowy nieczystości ciekłych lub w przydomową oczyszczalnię ścieków bytowych i następnie zaktualizowanie gminnej ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków poprzez uzupełnienie danych o sposobie gromadzenia nieczystości ciekłych na wszystkich nieruchomościach na terenie Gminy.
 3. Zidentyfikowanie właścicieli nieruchomości nieposiadających umów korzystania z usług wykonywanych przez przedsiębiorcę posiadającego zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, dowodów uiszczania opłat za usługi związane z ich opróżnianiem lub innych dowodów wskazujących na wykonanie obowiązku opróżniania tych zbiorników.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

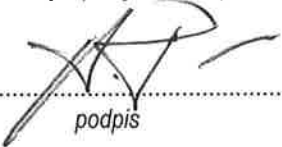
Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania
uwag
i wykonania
wniosków

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie²² umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury Najwyższej Izby Kontroli w Łodzi. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Łódź, 31 grudnia 2021 r.

Kontroler
Andrzej Pietrzyk
Główny specjalista k.p.

podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Łodzi
p.o. Dyrektor
Piotr Walczak

podpis

²² Najwyższa Izba Kontroli zwraca się z prośbą o zgłaszanie, w miarę możliwości, zastrzeżeń opatrzonych kwalifikowanym podpisem elektronicznym, na adres elektronicznej skrzynki podawczej (ePUAP) NIK lub na adres mailowy NIK wskazany w stopce na pierwszej stronie niniejszego wystąpienia. W przypadku zaś nadania pisma z zastrzeżeniami (pisma opatrzonego własnoręcznym podpisem) w placówce pocztowej operatora wyznaczonego, NIK zwraca się z prośbą o dodatkowe przekazanie skanu tych zastrzeżeń na ww. adres mailowy.